

sosialurinn

VIKUSKIFTIÐ

Ritstjóri:
Hans Thomsen

Ein rómverskur Cæsar og seinastu dagar hansara

ANNAR PARTUR

Fasistiska stórráðið hefur við stórum meiriluta samtykt, at Mussolini skal leggja frá sær, men Il Duce fellur ekki so í fátt. »Handa atkvøðugreiðslan hefur þúrt einki at týða,« heldur hann reypandi fyri. »Stórráðið hefur ekki myndugleika at taka nakrar avgerðir, teimum fer eingin at lurta eftir!«

MUSSOLINI FER TIL KONG

Dagin eftir læt Mussolini bílstjóra sín koyra seg gjøgnum gøturnar í Róm út til Villa Savoia, góðsið, har ítalski kongurinn, Vittorio Emanuele búið, einar 2 km innan fyri Róm.

Nú var Il Duce næstan komin fyri seg aftur av skelkinum, hann hevði fingið kvøldið fyri á fundinum í fasistiska stórráðnum. »Handa atkvøðugreiðslan í gjárkvøldið hefur þúrt einki upp á seg,« helt hann reypandi fyri. »Stórráðið hefur bert myndugleika til at geva tilmæli, men kann ongar avgerðir taka. Eg havi kannað reglugerðina gjølla og dugi hana uttanat.«

Á pappírnum kundu bæði kongur og stórráðið krevja Mussolini frá, men í royndum hevði Vittorio Emanuele altið styðjað Mussolini, tí á henda hátt helt hann seg kunna varðveita valdið hjá tí 1000-ára gomlu Savoia-ættini, sum hevði rátt fyri borgum í Italia síðani 1861. »Eg havi álit á Mussolini,« skal hann hava sagt, »tí antin hann so hevur rætt ella órætt, er eydnan altið við honum.« Tað at Mussolini tvær ferðir um

vikuna var hjá kongi og fekk hann at skriva undir viðtøknar hjá stjórnini var bert ein viðfáningur. Tá kongur ikki var hjá, plagdi Mussolini siga hann vera reiðiliga hálv-tápuligan.

Kongur livdi fyri seg sjálvan á góðsi sínum og hevði þúrt einki samband við fólk sitt. Tann 19. juli 1943 varð Róm bumbaður á fyrsta sinni, og tá hevði kongur vitjað býin. Rómverjar, sum lógu og gróvu í húsatøftunum, høvdu nevað eftir honum og biðið ilt fyri honum. Av hesum varð Vittorio Emanuele so skelkaður, at hann umsiðir skilti, at hann mátti sleppa sær av við Mussolini.

»TYGUM ERU TANN MEST HATAÐI MAÐUR Í ITALIA«

Tá bilurin hjá Il Duce nærkaðist jarnportinum á Villa Savoyia, gav bílstjórin tað vanliga tekinið: trýsti tvær ferðir á floytuna. Teir triggir bilarnir, sum aftan á komu við livverjuni hjá Mussolini, stöðgaðu, tí tað var ikki siður, at teir plagdu at fara við inn í borgargarðin.

Einar tvey hundrad metrar



Henda myndin skal eittast at vera frá »gonguni móti Róm« t. 28. okt. 1922, men myndin er falsað av Mussolini, tí hann var staddur í Milano henda dagin og sostatt als ikki við. Myndin er gjørd aftaná



Frá vælmaktsdøgum Mussolinis. Her heldur Il Duce roðu fyri mannfjöldini frá Palazzo Venezia í Róm

norðan fyri borgina stóð Paolo Vigneri kapteynur fyri herpolitistunum og biðaði við 50 politistum, trimum lög-reglumonnum í vanligum klæðum og einum sjúkrabili hjá Reyða Krossi. Tá hann og menn hansara hoyrdu bilin floyta, vistu teir, hvat gerast skuldi.

Mussolini fór beina leið inn til kong, sum var í eini stovu á niðastu hædd. »Eg rokni við, at tygara hátign hefur frætt um handa barnsliga tilbúðin í stórráðnum í gjárkvøldið?« helt hann fyri.

Tann klætraligi 73-ára gamli kongurinn kvetti hann hvassliga av: »Hasin tilburðurin var alt annað enn barnsligur!« So tók hann at vála um gólvíð, argur og hendur aftan bak. Andlitið var rúkkut sum eitt biðiskinn, og hann skalv á málinum. »Leggið ikki í at koma við

hasum!« helt hann fyri, tá Mussolini tók eina fundarfrá-søgn upp. »Eg havi frætt alt!«

»Júmen, tygara hátign,« royndi Mussolini at andøva ímóti, »handa atkvøðugreiðslan í stórráðnum hefur þúrt ongan týðning.«

Men aftur kvetti kongur hann av, segði seg ikki kunna taka undir við Mussolini í hasum. »Tygumugu ikki halda, at stórráðið ikki hefur fólkið aftan fyri seg í hasum. Tygum eru í dag tann mest hataði maður í øllum Italia og kunnu ikki rokna við at eiga aðrar vinir enn meg!«

Mussolini visti nú ikki, um hann var keyptur ella seldur og stamaði til endans: »Men er hatta so, sum tygara hátign sigur, so átti eg jú at biðið um at verða loystur úr starvi.«

